

Y.A.Horyslavets

PEDAGOGICAL EXPERTISE LEVELS OF THE ACADEMIC SERVICE SPECIALISTS

The article provides the research results of the expertise levels of the education supervisors' work based on the scientifically grounded self-developed criteria, levels and diagnostic tools. In terms of the structural and functional approach to defining the components of pedagogical expertise of the specialists of academic services, the author has developed the following criteria and rates of pedagogical expertise levels of the education supervisors' work: diagnostic, orientation and prognostic, structural and planning, organizational, informational and explanatory, communicative and stimulating, analytically evaluative, experimental and creative. To evaluate the pedagogical expertise level of the academic services specialists, some diagnostic tools have been developed, those including the self-developed questionnaire for self assessment and the set of levels (high, medium, low) of the education supervisors' expertise.

Key words: pedagogical expertise, education supervisors, expertise of education supervisor.

Подано до редакції 25.10.2017.

Рекомендовано до друку докт.пед.наук, проф. Н.В.Гузій

УДК 37.041 (09) (47)

© 2017

Дубровіна І.В.

ПЕДАГОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОЇ МОТИВАЦІЇ ВЧИТЕЛІВ НА САМООСВІТНЮ ДІЯЛЬНІСТЬ

У статті розглядається проблема забезпечення напрямів стимулювання позитивної мотивації до самоосвітньої діяльності, визначення у педагогів відповідних рівнів мотивації до самоосвітньої діяльності, окреслення активних форм та методів навчання в умовах підвищення фахової кваліфікації. Автор визначає стимули мотивації до самоосвітньої діяльності рушійними силами поведінки і професійної діяльності педагогів, які сприяють усвідомленню ними своїх потреб та допомагають сформувати ієрархію особистісно-професійних цінностей.

Ключові слова: позитивна мотивація, стимулювання, творчий педагог, самоосвітні компетентності, активні форми і методи навчання, система підвищення кваліфікації.

Постановка проблеми у загальному вигляді... На сучасному етапі модернізації професійної освіти особливого значення набуває проблема підготовки творчого вчителя. Одним із аспектів фахового удосконалення виступає забезпечення цілеспрямованого формування позитивної мотивації на необхідність самоосвітньої діяльності. Адже саме цей напрям професійного самовдосконалення збагачує існуючі мотиви професійного зростання, породжує нові мотиви за рахунок переходу стимулів у стійкі мотиви, збагачує творчий потенціал педагогічних кадрів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Існуюча джерельна база з проблеми дослідження представлена різноманітними підходами, серед яких ґрунтовні дослідження мотиваційної сфери фахівців, її стимулювання як засіб підвищення професійного рівня спеціаліста (С. Вершловський, С. Елканов, В.Ковальчук, А. Орлов та ін.); активізація та регулювання навчально-професійної діяльності, посилення мотиваційної сфери спеціалістів протягом усього періоду фахового зростання (А. Вербицький, Л. Гордіна, Є. Ільїна та ін.). Водночас, деякі науковці (Н.Кузьміна, І. Наумченко) вказують на ряд невіршених питань окресленої проблеми: відсутність універсальної класифікації мотивації професійного зростання фахівця, неоднотайність у визначенні сили впливу матеріальних і моральних чинників на самоосвітню діяльність педагогічних працівників; не достатня дослідженість механізмів стимулювання мотивації до самоосвітньої діяльності [8; 9].

Формулювання цілей статті... Мета даної статті полягає у забезпеченні напрямів стимулювання позитивної мотивації до самоосвітньої діяльності, визначення у педагогів відповідних рівнів мотивації до самоосвітньої діяльності, окресленні активних форм та методів підвищення мотивації до самоосвітньої діяльності в умовах підвищення фахової кваліфікації.

Виклад основного матеріалу дослідження... Стимулювання мотивації до самоосвітньої діяльності з одного боку, має індивідуально зорієнтований характер і залежить від кожної індивідуальності, з другого боку – обумовлене підтримкою колег, адміністрацією школи, спілкою методичних об'єднань, ставленням до вчителя з боку колег і учнів; потребою у професійному самовдосконаленні. Причому, чим вище рівень творчого потенціалу педагога, тим різнобічніша і результативніша самоосвітня діяльність, тим частіше стимули переходять у мотиви, зовнішня стимуляція – в самоосвітню діяльність. Все це дозволяє нам вважати стимули рушійними силами поведінки і професійної діяльності педагогів, які сприяють усвідомленню ними своїх потреб і на підставі відповідних мотивів допомагають сформувати ієрархію особистісно-професійних цінностей.

Розгляд мотиваційно-вольової сфери фахівця, внаслідок чого відбувається активний процес перетворення зовнішнього впливу на внутрішній поштовх, дію, набуття педагогічних компетентностей спиралось на наступні висунуті положення:

- *позитивна мотивація* до самоосвітньої діяльності, повинна базуватися на оптимістичній концепції, орієнтуючись на потенційні можливості і здібності педагога, які закладені в самій індивідуальності;
- *творчий потенціал педагога* здатний перетворити його з об'єкту впливу на суб'єкт особистого розвитку на засадах індивідуально-типологічного підходу;
- інтерес до самостійної пізнавальної діяльності, самоефективності виступає спонуканням до активної дії та має ґрунтуватися на виробленні, активізації розумових дій,
- *стимулювання самоосвітньої діяльності* стає тим ефективним і дієвим засобом, що послідовно і глибоко охоплює мотиваційну сферу, тому активно відбувається процес перетворення зовнішнього впливу на внутрішній поштовх.

Відомо, що у самоосвітній діяльності як стимульованим, так і стимулюючим суб'єктом виступає одна і та ж сама особа. Розглядаючи формування позитивної мотивації до самоосвітньої діяльності як процес, Є. Ільїн підкреслює її двосторонній характер: наявність суб'єкта, самоосвітню діяльність якого стимулюють, і водночас який сам здійснює її стимулювання безпосередньо [6].

Отже, забезпечення цілеспрямованого формування позитивної мотивації до самоосвітньої діяльності вчителів передбачає вплив на *фахову* (зростання особистісних і професійно важливих якостей), *когнітивну* (формування широкого спектру теоретичних і практичних знань), *операційно-технічну* (виконавські вміння) *сфери фахової підготовки педагогів*.

Оскільки зовнішні стимули можуть посилювати або послаблювати силу мотиву, то у педагогіці були відокремлені види стимулювання, що впливають на посилення мотивів: схвалення, моральне заохочення, матеріальне заохочення, змагання (наприклад, участь у престижному для кожного учителя Всеукраїнському фаховому конкурсі "Вчитель року"), присутність інших людей, успіх, соціально-психологічний клімат, суспільна увага, привабливість об'єкта потреби, привабливість змісту діяльності, наявність перспективи, конкретної цілі, прогноз та активність людини, функціональні стани тощо.

Отже, під час професійного удосконалення педагогів необхідно використовувати увесь комплекс напрямів формування позитивної мотивації до самоосвітньої діяльності, орієнтуючись на їхні освітні запити, те, що спонукає професіоналів досягати поставленої мети без прямого зовнішнього впливу, відносячись до внутрішніх рушійних сил індивіда.

Результативність формування позитивної мотивації до самоосвітньої діяльності оцінюється рівнем збагачення педагогічних працівників науковими та практичними знаннями; комплексним взаємозв'язком мотивів та стимулів; педагогічною технологією та культурою самостійного наукового дослідження. Це зумовлює необхідність визначення педагогами рівня самоосвітньої діяльності, її стимулів та мотивів.

У педагогіці вищої школи рівень формування позитивної мотивації до самоосвітньої діяльності визначається успіхами і труднощами вчителя, залежить від тих інновацій, які він сприймає і реалізовує на практиці. Для визначення успішності стимулювання мотивації до самоосвітньої діяльності важливо враховувати, як виражаються стимули у професійній діяльності та поведінці фахівця: бажання навчатися, приклад та вплив колег, організація чітко структурованої роботи в школі, довіра, новітня інформація, належне середовище, можливість самостійно експериментувати, досліджувати, відповідальність, визнання в колективі, схвалення тощо.

Домінантним напрямком практичного здійснення мотивації до самоосвітньої діяльності виступає діагностика мотивів роботи педагога над собою з метою встановлення провідного мотиву або комплексу мотивів, основного стимулу, що в найбільшій мірі може посилювати стимулювання самоосвітньої діяльності з метою формування морально-професійних якостей та розвитку індивідуальних здібностей. Чим актуальніше мотив і ширше його зв'язок із зовнішніми факторами, тим стійкіше самоосвітня діяльність; індивідуальна мотивація і стимуляція самоосвітньої діяльності вчителів, при якій провідні мотиви і основні стимули взаємоспрямовані, підкріплюють один одного, активізують інші мотиви і стимули, збагачуючи мотивацію і утворюючи комплексну стимуляцію.

Основними напрямками стимулювання мотивації до самоосвітньої діяльності педагогічних фахівців вважаємо:

- *соціально-психологічний напрям* (розвиток усвідомленого позитивного ставлення та підвищення інтересу до постійної самоосвітньої діяльності, вироблення потреби і здатності до самовдосконалення, спрямованість до інновацій);
- *дидактичний напрям* (розвиток здатності вчителя до самовизначення і самореалізації в ході самоосвітньої діяльності);
- *психолого-педагогічний напрям* (здобуття нових психолого-педагогічних знань, умінь та навичок самоосвітньої діяльності на основі оволодіння психолого-педагогічними науками);
- *навчально-методичний напрям* (досягнення більш високого рівня самоосвітньої діяльності вчителя);
- *художньо-естетичний напрям* (розвиток художньо-естетичного досвіду педагога);
- *духовний напрям* (формування духовного світогляду учителя).

Результатом впливу різних напрямів формування позитивної мотивації до самоосвітньої діяльності вчителів стає формування об'єктивної самооцінки, яка сприяє розвитку педагогічної творчості, забезпечує взаємозв'язок стимулів та мотивів в умовах неперервного професійного самовдосконалення.

Отже, забезпечення цілеспрямованого формування позитивної мотивації до самоосвітньої діяльності вчителів сприяє саморегуляції, самоорганізації поведінки, визначає спрямованість мислення, почуттів і волі індивіда, підвищує почуття відповідальності до своїх професійних обов'язків, спонукає до активної педагогічної праці, яка ґрунтується на виробленні стійких пріоритетних мотивів, інтересу до оволодіння методикою викладання відповідного предмету у закладі освіти.

Досліджуючи проблему взаємодії позитивної мотивації на необхідність самоосвітньої діяльності та якість праці у соціологічному напрямі, О. Шукліна підкреслює переваги заохочення, ґрунтуючись на забезпеченні духовних потреб працівників, їх морального та матеріального схвалення [12].

Ми погоджуємося з позицією вченої-соціолога і вважаємо, що мотивація до самоосвітньої діяльності спрямована на активізацію розумових дій, інтересу до самостійного пізнання, кінцевою метою якого є виникнення стійких мотивів та потреб до самоосвітньої діяльності.

Узагальнюючи фундаментальні дослідження цієї проблеми, вважаємо, що забезпечення цілеспрямованого формування позитивної мотивації до необхідності самоосвітньої діяльності вчителів слід розглядати як педагогічну умову, що спрямована на активізацію розумових дій, розвитку інтересу до самостійної пізнавальної діяльності, кінцевою метою якої є виникнення та закріплення стійких мотивів і потреб. Оцінюючи вплив позитивної мотивації до самоосвітньої діяльності як засобу підвищення професійного рівня педагогів, ми прийшли до висновку, що доцільним буде перехід від науково-методичної направленості сутності освітніх дисциплін до науково-дослідної, яка передбачає формування творчих вчителів, мотивів самоосвітньої діяльності, потреби у самовдосконаленні. Ефективність самоосвітньої діяльності оцінюється за наступними критеріями: зростання творчо працюючих вчителів у результаті збагачення науковими та практичними знаннями; стійкість їх самоосвітньої діяльності; комплексний взаємозв'язок мотивів і стимулів. Цей напрям дозволить у більшій мірі враховувати освітні запити вчителів, специфіку їхніх фахових задач, професійних труднощів.

Аналіз наукової літератури, педагогічного досвіду організації удосконалення вчителів виявив різну типологію методів мотивації у роботах академіка Ю. Бабанського. На думку академіка, самоосвітня діяльність суб'єктів більш ефективна за умов наявності сильних, глибоких мотивів, які викликають бажання діяти активно, долати професійні труднощі, не боятися невдач [1].

У групі активних методів і форм реалізації позитивної мотивації до самоосвітньої діяльності виділяються такі підгрупи: методи емоційного стимулювання, методи розвитку самостійного пізнавального інтересу, головним завданням яких є забезпечення позитивних емоцій у ставленні до самоосвітньої діяльності, її змісту, форм, методів здійснення. Сприяє цьому така форма стимулювання мотивації до самоосвітньої діяльності, як *ділова гра*. Ділова гра характеризується творчою активністю, в якій моделюється професійна діяльність, відбувається імітація реальних практичних дій учителя на основі розв'язування професійних задач у складних, близьких до реальних умовах [11].

Методи сформування позитивної мотивації до самоосвітньої діяльності передбачають вдосконалення змісту навчання учителів, що відбувається на основі розуміння суб'єктом особистісної значущості самоосвітньої діяльності та рефлексії результатів педагогічної праці. Адже за рахунок рефлексії вчителем своїх знань, самоаналізу і самооцінки особистісних якостей, орієнтації буде збагачуватися мотиваційна спрямованість самоосвітньої діяльності.

Так, проведене нами дослідження показало, що формування позитивної мотивації у педагогів з *низьким* рівнем самоосвітньої діяльності впливає на підвищення самооцінки власних можливостей та здібностей, оскільки ведучим стимулом для цих вчителів був їхній статус в педагогічному колективі та відповідність вимогам адміністрації школи, актуальна необхідність ліквідації прогалів з фахових знань.

Як показала практична сторона експерименту, вчителі, що мають низький рівень самоосвітньої діяльності не володіли на достатньому рівні навичками аналізу отриманих знань, не вміли здійснювати діагностику професійних можливостей, у тому числі і активізацію творчих і дослідницьких тенденцій. Ця категорія спеціалістів потребувала створення бази передового педагогічного досвіду, допомоги у складанні каталогу літератури з проблеми самоосвітньої діяльності, стабілізації позитивної самооцінки, цілеспрямованості педагогічної роботи.

Для вчителів з *середнім* рівнем самоосвітньої діяльності формування позитивної мотивації до самоосвітньої діяльності сприяло накопиченню досвіду творчих пошуків, виявленню нових підходів до викладання відповідного предмету у педагогічній практиці, стимулюванню інтересу до педагогічної літератури, через оволодіння педагогічним глосарієм, за підтримки потреби в постійній самоосвітній діяльності. Педагогічні працівники, що мають середній рівень самоосвітньої діяльності, вже достатньо оцінюють свої особисто-професійні можливості, визначають напрямки самостійних творчих пошуків, у них ще зберігається ставлення до самоосвітньої діяльності як до засобу відновлення прогалів, яке вже сприймається як оновлення знань. Основна сфера інтересів – методика викладання предмету, хоча і починає проявлятися інтерес до питань

зв'язку науки і практики, робиться спроба осмислити свій досвід. Пріоритетним стимулом для них є визнання їхньої кваліфікації, педагогічної майстерності.

Формування позитивної мотивації вчителів з *високим* рівнем самоосвітньої діяльності на основі вдосконалення змісту їх навчання забезпечує постійне зростання фахівця як майстра, творчої особистості, дослідника. Воно спрямоване на формування інтересу до науково-методичної роботи, створення нових підходів, власних концепцій, проєктів, ідей, моделювання комунікативних ситуацій з уявними учнями, колегами, вчителями-методистами. Для цієї категорії педагогів доцільно використовувати для фахового удосконалення імітаційні ігри "участь в експериментальній колективній роботі", "моделюємо образ ідеального вчителя" тощо.

Як доводить досвід забезпечення цілеспрямованого формування позитивної мотивації вчителів до необхідності у самоосвітньої діяльності, при оновленні змісту та тематичному наповненні індивідуальної програми самоосвітньої діяльності пропонуємо включити теми-напрямки, що дають можливість сформувати у вчителів необхідні професійні, комунікативні, інформаційні, правові компетентності для фахового удосконалення. Але разом з тим, звертаємо увагу на формування самоосвітнього досвіду через розвиток у спеціалістів загальних понять, морально-професійних якостей та розвиток індивідуальних здібностей, які повинні забезпечити загальний особистісний розвиток кожного фахівця, а саме: створення інформаційно-змістовних кейсів перспективного педагогічного досвіду, викладання предметів галузі з метою популяризації ідей і ціннісних результатів передової педагогічної освіти. Реалізації практичної сторони окресленої теми є збільшення годин для організації самостійної підготовки фахівців по визначеному алгоритму: карта самовдосконалення учителя, проєктування індивідуальної програми самоосвітньої діяльності, планування етапів організації самовдосконалення тощо; активізація роботи творчих груп учителів для розроблення сучасного навчально-методичного забезпечення, в тому числі програмно-методичних комплексів "Самоосвітня діяльність як складова педагогічної творчості" відповідно до нового змісту програмового матеріалу; надання консультацій вчителям з питань змісту та організації самоосвітньої діяльності в on-line режимі у мережі Інтернет; оволодіння нормативно-правовим забезпеченням викладання предмету відповідно до методичних рекомендацій МОН; організаційно-управлінський та науково-методичний супровід професійної діяльності педагогічних працівників, ознайомлення із сучасними підходами в контексті реалізації концепції Нової української школи.

Для реалізації цілеспрямованого формування позитивної мотивації у вчителів на необхідність самоосвітньої діяльності розроблено: тематику самостійних робіт слухачів курсів підвищення кваліфікації із застосування практичних напрацювань передових вчених-дидактиків, науковців", учителів-методистів; навчально-методичні рекомендації щодо залучення досвідчених практиків-новаторів з метою проведення семінарів, майстер-класів, консультацій з удосконалення самоосвітньої діяльності. Вдосконалення самоосвітніх компетентностей стимулює самостійну пізнавальну діяльність і забезпечують кожному слухачеві можливість задовольняти власні освітні запити на різних етапах навчання. Стимулюванню до позитивної мотивації до самоосвітньої діяльності сприяє участь учителів у активних формах навчання на курсах підвищення кваліфікації в між курсовий період у закладах освіти, а саме робота в складі творчої групи, створення колективного проєкту, написання авторських розробок пісень, уроків, позакласних заходів, обмін творчими напрацюваннями з колегами.

Хочемо зауважити, що основний напрям стимулювання до самоосвітньої діяльності відбувається під час атестації педагогічних кадрів; їхньої індивідуальної сертифікації, вдосконалення дисциплін освітньої програми на творчих і дослідницьких засадах, максимальної науково-методичної діяльності педагогів тощо. Впровадження у навчання елементів науково-дослідницького пошуку сприяє збагаченню мотиваційної сфери особистості за рахунок колективної творчості та обміну досвідом роботи, дискусій, де розвивається ерудиція і інноваційне мислення, знаходять місце оригінальні знахідки та пропозиції.

У контексті постійного удосконалення самоосвітніх компетентностей професійні інтереси фахівців спрямовані на розкриття нормативно-правового та програмно-методичного забезпечення викладання навчальних предметів у загальноосвітніх навчальних закладах, інформаційні та телекомунікаційні технології у роботі педагогів, перспективи розвитку системи середньої загальної освіти, професійне і особистісне самовдосконалення спеціалістів в умовах викликів інформаційного суспільства тощо.

Виникнення нових форм навчання та співпраці, демократичні підходи до роботи з організації курсової підготовки педагогів супроводжуються формуванням позитивної, стійкої мотивації до самоосвітньої діяльності учителів. Це зумовлює нові функції викладача-андрагога в освітньому просторі, пов'язані з переходом до ролі наставника-консультанта і координатора самоосвітньої діяльності суб'єктів підвищення кваліфікації. В свою чергу, зміни відбуваються і у новому статусі слухачів, пов'язаний із виходом на перший план їхнього потенціалу самоосвіти в умовах максимальної мотивації в навчальному процесі та здатностей постійно працювати, удосконалюватися.

Таким чином, неминучо стає трансформація структурних форм і засобів подання навчального матеріалу, способів взаємодії: "учитель-учитель", "учитель-андрагог", де на основі андрагогічного супроводу та підтримки індивідуальної програми самоосвітньої діяльності активізується мотивація вчителя до оволодіння інноваційним змістом освітніх програм, курсів підвищення кваліфікації тощо. Цей процес відбувається на основі вдосконалення

змісту навчання слухачів шляхом ознайомлення фахівців з інноватикою науково-методичних джерел, науково-методичними рекомендаціями, застосуванням інноваційних технологій у педагогічній праці, всебічного виявлення педагогічної ініціативи, уміння аналізувати і узагальнювати досягнення педагогічного досвіду.

Отже, окреслимо стимули мотивації до самоосвітньої діяльності, які сприятимуть здобуттю самоосвітніх компетентностей спеціалістів: *навчальні* (прагнення оволодіти глосарієм, спеціальними вміннями, особистими та професійно-важливими якостями, вміннями); *пізнавальні* (інтерес до пізнання змісту мистецько-педагогічної діяльності, спільностей і розбіжностей її видів, особливостей оволодіння педагогічною технікою); *фахові* (стійкий інтерес до успішної музично-виконавської діяльності, усвідомлення її мети, завдань, функцій); *особистісні* (наполегливість, цілеспрямованість, висока емоційність у процесі роботи над різними видами музичної діяльності); *самореалізаційні* (прагнення оволодіти педагогічною майстерністю, утвердитися в суспільстві, що сприяють задоволенню потреби фахівця бути кращим серед інших).

Висновки... Таким чином, забезпечення цілеспрямованого формування позитивної мотивації на необхідність самоосвітньої діяльності у вчителів є стійким неперервним процесом, що відбувається через створення творчої атмосфери, оволодіння інформаційним середовищем, підвищення інтересу до процесу навчання, набуття самоосвітніх компетентностей, необхідних для успішної педагогічної праці.

Використана література:

1. Бабанский Ю. Проблемы повышения эффективности педагогических исследований : дидактический аспект / Ю. Бабанский. – М. : Педагогика, 1982. – 192 с.
2. Вершловский С. Становление андрагогики как науки / С. Вершловский // Педагогика. – 2012. – № 5. – С. 35-43.
3. Гордин Л. Педагогическое стимулирование как проблема методики воспитательного процесса / Л. Гордин // Советская педагогика, 1974. – №12. – С. 52-61.
4. Елканов С. Основы профессионального самовоспитания будущего учителя : учеб. пособие [для студентов педаг. ин-тов] / С. Елканов. – М. : Просвещение, 1989. – 189 с.
5. Зеер Э. Психология личностно ориентированного профессионального образования / Э. Зеер. – Екатеринбург : Изд-во. Урал. гос. проф.-пед. ун-та, 2000. – 258 с.
6. Ильин Е. Мотивация и мотивы / Евгений Ильин. – С-Пб. : Питер, 2002. – 512 с.
7. Ковальчук В.Ю. Вибір методів педагогічного стимулювання учіння студентів в умовах модульної організації навчання (на матеріалі викладання природничих дисциплін в педагогічних вузах) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.01 / В.Ю. Ковальчук. – К., 1994. – 22 с.
8. Кузьмина Н. Профессионализм личности преподавателя и мастера производственного обучения / Н. Кузьмина. – М. : Высш. шк., 1990. – 119 с.
9. Наумченко И. Самообразование молодого учителя / И. Наумченко. – Саранск, 1974. – 262 с.
10. Орлов А. Развитие теоретических схем и понятийных систем в психологии мотивации / А. Орлов // Вопросы психологии. – 1989. – № 5. – С. 27-34.
11. Осницкий А. Саморегуляция деятельности школьника и формирование активной личности / А.Осницкий. – М. : Знание, 1986. – 80 с.
12. Шуклина Е. Технологии самообразования : социологический аспект / Е. Шуклина // Общественные науки и современность. – 1999. – № 5. – С. 140-151.

Дубровина И.В.

ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ФОРМИРОВАНИЯ ПОЛОЖИТЕЛЬНОЙ МОТИВАЦИИ УЧИТЕЛЕЙ НА САМООБРАЗОВАТЕЛЬНУЮ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ

В статье рассматривается проблема обеспечения направлений стимулирования положительной мотивации к самообразовательной деятельности, определение у педагогов соответствующих уровней мотивации к самообразовательной деятельности, очерчивания активных форм и методов обучения в условиях повышения профессиональной квалификации. Автор определяет стимулы мотивации к самообразовательной деятельности движущими силами поведения и профессиональной деятельности педагогов, которые способствуют осознанию ими своих потребностей и помогают сформировать иерархию личностно-профессиональных ценностей.

Ключевые слова: *положительная мотивация, стимулирование, творческий педагог, самообразовательные компетентности, активные формы и методы обучения, система повышения квалификации.*

I.V.Dubrovina

ENSURING THE FORMATION OF TEACHERS' POSITIVE MOTIVATION FOR SELF-EDUCATION ACTIVITIES THROUGH PEDAGOGICAL INSTRUMENTS

The article focuses on the problem of providing the directions of stimulation of positive motivation to self-education, the definition of the appropriate levels of motivation for teachers in self-education activity, the definition of active forms and methods of training in conditions of professional development. The author defines the incentive motivation to self education by motion force of behavior and teachers' professional work which promote awareness of their needs and help them with creating a personal and professional values' hierarchy. It is established the scientific position that the formation of positive motivation for self-education should be based on an optimistic concept and focused on the potential capabilities and abilities of the teacher, which are embodied in an individuality itself. It is outlined the stimulation of self-education activity as an effective and efficient means that consistently and deeply covers the motivational sphere, therefore the process of transformation of external influence on internal stimulation is actively

carried out. Teacher's creative potential is able to turn him from the object of influence to the subject of personal development on basis of an individual-typological approach. The interest in independent cognitive activity, self-efficacy and self-representableness functions as a stimulus for active action and should be based on the development and activation of teachers' mental actions. Ensuring the purposeful formation of teachers' self-education positive motivation involves the influence on the professional (the growth of personal and professional qualities), cognitive (the formation of a wide range of theoretical and practical knowledge), operational and technical (executive skills) spheres of teachers' professional training. The result of the influence of different directions of formation of positive motivation to teachers' self-education is the formation of objective self-esteem, which promotes the development of pedagogical creativity, ensures the interconnection of stimuli and motives in conditions of continuous professional self-improvement. Methods of positive motivation for self-education activity formation include improving the teachers' training content, which takes place on the basis of an understanding by the subject of the personal significance of self-education and the reflection of the results of pedagogical work..

Key words: positive motivation, stimulation, creative teacher, self-educational competence, active forms and methods of training, advanced training system..

Подано до редакції 15.10.2017.

УДК 37.09:004

© 2017

Олійник Ю.І.

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК КОМПОНЕНТ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

У статті розглядаються концепції формування сучасного освітнього середовища. Особлива увага надана питанням впливу інформаційно-комунікаційних технологій на структуру освітньої сфери соціокультурного простору. Висвітлено основні компоненти сучасної фахової моделі вчителя в аспекті застосування ІКТ як універсального педагогічного інструменту. Описані властивості освітніх середовищ, базованих на техніко-дидактичних можливостях комп'ютерних пристроїв. Розглянуто зміни форм навчальної діяльності вчителя та учня в освітньому середовищі, сформованому за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій.

Ключові слова: освітнє середовище, навчальна діяльність, педагогічні властивості, інформаційно-комунікаційні технології, культурно-освітня діяльність.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Однією з основних детермінант розвитку сучасного суспільства є висока і постійно зростаюча швидкість оновлення інформації. Щоб встигати за змінами, людина повинна переробляти величезну кількість інформації, тому впровадження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) має пріоритетне значення в усіх сферах діяльності, визначаючи перспективи розвитку соціокультурного середовища. Інформатизація суспільства, створення зручних у використанні комп'ютерних пристроїв, стрімке зростання аксіологічних характеристик інформації в сучасному світі викликали зміни розвитку культури, освіти, науки, сфер виробництва, соціальних стосунків.

Еволюція соціокультурного простору обумовила формулювання нової педагогічної парадигми, яка передбачає, в першу чергу, реформування освітнього середовища, в якому набувають нового значення особистісні аспекти підготовки та фахової підтримки вчителя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Вітчизняна науково-методологічна база застосування ІКТ в освітньому середовищі концентрована на виявленні педагогічної специфіки використання інформаційно-комунікаційних технологій. В роботах (А. Андреев, М. Антонюк, Т. Батієвська, Я. Ваграменко, М. Голованова, В. Дем'яненко, Л. Даниленко, М. Жалдак, К. Колін, В. Луценко, Н. Морзе, Н. Ничкало, В. Сидоренко, Т. Саган, В. Співаковський, К. Фадеева та ін.) розглядаються проблеми вдосконалення освітнього простору в сучасному соціокультурному середовищі; досліджується вплив ІКТ на освітньо-виховний процес, модифікації навчальної взаємодії між суб'єктами освітнього середовища, розвиток науково-методичних, дидактичних та технологічних принципів навчання.

Аналіз результатів поміркованого застосування мультимедійних комп'ютерних технологій в освіті свідчить, що ІКТ надають можливість реструктуризації навчальної діяльності, створюють умови забезпечення формування актуальної дидактичної бази, стимулюють суб'єктів освітнього середовища до аналітичної та практичної діяльності, формулювання та висловлювання особистісних думок, створення художніх образів, і в цілому, розвивають певний спосіб мислення. Освітнє середовище, до складу компонентів якого додано інформаційно-комунікаційні технології стимулює постійне вдосконалення умінь і навичок практичної роботи з ІКТ.

Формулювання цілей статті... Зважаючи на вищезазначені умови формування сучасного освітнього простору мета статті полягає у висвітленні властивостей інформаційно-комунікаційних технологій як компонента освітнього середовища – властивостей, основних характеристик та взаємодії.

Виклад основного матеріалу дослідження... Більш ніж двадцятилітня практика застосування ІКТ в освіті надала змогу визначити та сформулювати специфічні характеристики інформаційно-комунікаційних технологій, як компонента освітнього середовища, такі як:

- інтерактивність - оперативний багатовекторний зворотний зв'язок між користувачами і засобами ІКТ;
- багатовимірність візуалізації інформації, досліджуваних об'єктів, процесів, явищ;